

BILLY ELLIOT

ULTIEME VERSIE

De musical Billy Elliot stond al jaren lang hoog op het verlanglijstje van Joop van den Ende Theaterproducties. Dat het 't wachten waard was, blijkt wel uit de reacties die de voorstelling tot dusverre heeft losgemaakt. De drie gewonnen Musical Awards – waaronder die voor 'Beste Grote Musical' – onderstrepen het succes nog maar eens. "Ik kan niet anders zeggen dan dat ik hier heel erg trots op ben", benadrukte technische manager Nanko Lute dan ook terecht toen wij hem spraken. Alastair Muir, Roy Beusker en Annemieke van der Togt

Billy Elliot is een bijzondere voorstelling waarin jong talent de titelrol speelt. In Engeland heeft de productie een nieuwe kwaliteitsstandaard gezet voor producties waarin kinderen spelen. Dat was dan ook direct één van de drempels die genomen moesten worden voor de musical door Joop van den Ende naar Nederland gebracht kon worden. “Het traject is wat dat betreft al heel vroeg begonnen”, legt Nanko Lute uit als we hem in het AFAS Circustheater spreken na een voorstelling. “De Engelsen waren er in eerste instantie niet zo van overtuigd dat we in Nederland het kindertalent zouden hebben om hier een waardige ‘Billy Elliot’ neer te gaan zetten. Toen heeft Joop besloten om het gewoon te proberen en is middels audities een zoektocht naar jong talent begonnen. Na enkele auditierondes is in september 2013 met zo’n vijftig jonge talentjes gestart met de speciale Billy Elliot sCOOL. Daar op voortbordurend zagen de Engelsen dat we het hier ook konden en zijn de balletjes écht gaan rollen.”

ULTIEME VERSIE

De musical Billy Elliot heeft al in veel verschillende landen gedraaid en in elke editie zijn aanpassingen doorgevoerd. Het concept bleef altijd overeind. De première van de eerste versie was in mei 2005 in Londen en die voorstelling is op dit moment nog altijd te zien op West End. “Die versie is wel een stuk kleiner dan die van ons”, legt Lute uit. “Eigenlijk is op elke versie weer voortgeborduurd naar een volgende versie. Na Engeland kwam Amerika. Daarop werd weer voortgeborduurd toen er een Australische versie kwam en uiteindelijk zijn we hier tot

deze versie gekomen. De ultieme versie, zou je wel kunnen zeggen. Het stond allemaal al wel zo’n beetje op papier, dus we hebben niet helemaal opnieuw hoeven beginnen. Het was wel zo dat de set niet over was, dus die hebben we moeten laten maken door Studio Hamburg, een Duitse decorbouwer. Het vliegen en de automatisering in de vloer is door Silicon Theatre Scenery gedaan, het licht komt van Flashlight en het geluid van Autograph, daar wilde de geluidsonwerper graag mee werken.” Duncan Bell van Autograph is uiteraard content met die voorkeur: “Natuurlijk zijn wij blij met het feit dat wij gekozen zijn om de geluidsapparatuur te leveren voor het geluidsonwerp van Paul Arditti, ook omdat we al met hem hebben samengewerkt vanaf het moment dat de eerste versie van Billy Elliot opende in Londen. Met Stage Entertainment werken we al sinds 2002 regelmatig samen. In Nederland, België, Duitsland, Spanje, Italië en Rusland hebben we voor hen gewerkt bij producties als The Lion King, Phantom of the Opera, Tarzan, Beauty and the Beast en Les Misérables. Ook nu is die samenwerking weer uitstekend bevallen.”

VLIEGEN

In de voorstelling zit o.a. een scène waarin de jonge Billy Elliot aan een vliegsysteem over het toneel zweeft, wanneer hij een dans uitvoert met zijn ‘oudere ik’. Daarbij kwam de expertise van Silicon Theatre Scenery om de hoek kijken. Nanko Lute: “Dat is een apart ding geworden. In Nederland houden wij ervan om alles te automatiseren. Je drukt op een knop en het kunstje wordt gedaan. De Engelsen wilden dat

Where creativity matters

The SoundShack

M&E Studios

Stone Postproduction, Bratislava

NUAGE Yamaha & Steinberg

Chosen by leading studios around the world, the powerful combination of Nuage and Nuendo 6.5 delivers a creative platform second to none.

With the most intuitive workflows for editing, mixing and recording, Nuage empowers you to focus on true creativity in your productions, delivering excellence to your clients, from re-recording to sound editing, from ADR to music production.

Talk to Yamaha now about how Nuage can help your facility deliver game-changing creative output.

For more information please visit www.yamahaproaudio.com

Connect with experience

RIGGING BIJ BILLY ELLIOT

Voor de uitvoering van de rigging bij Billy Elliot deed Stage Entertainment een beroep op de expertise van Diter Toprek met zijn bedrijf Toprek Rigging. Billy Elliot is inmiddels de zestigste (!) productie van Stage Entertainment waarbij Toprek betrokken is. Diter Toprek: "Voor het kunnen bouwen van deze productie waren we met een team van vier riggers en hadden we in totaal een set van 25 takels bij ons. Daarbij werd er ook gebruik gemaakt van de twaalf vaste huistakels. De grootste uitdaging zat in de beweegbare lichttorens en headers aan de zijkant. Deze setstukken moesten met behulp van de takels zeer nauwkeurig op hun plek gehesen worden om vervolgens te worden overgepakt aan de staalkabels van de trekkenwand." Om te voorkomen dat de lichttorens teveel zouden wiebelen tijdens de changementen, ontwierp en installeerde Toprek een geleide systeem. "Het kwam bij deze productie erg aan op nauwkeurigheid. Ook het asymmetrische ontwerp van de set maakt het soms tot een leuke uitdaging", legt Toprek uit. Net als bij de voorgaande producties had Toprek ook de mobiele staalkabelpers weer meegenomen. Hierdoor is het mogelijk simultaan met de opbouw van de set, staalkabels op maat aan te leveren. Dit scheelt aanzienlijk veel tijd tijdens de opbouw van de set.

liever niet, omdat je te maken hebt met twee mensen die op toneel iets doen op de muziek van een live orkest. Je hebt dan zoveel variabelen, dat de Engelsen liever een oplossing zagen waarbij iemand het 'vliegen' bedient en snel kan anticiperen op wat er mogelijk kan gebeuren. Wij hebben daarvoor aangeklopt bij Ralph Goyarts van Silicon Theatre Scenery met de vraag of hij een systeem voor ons kon ontwerpen dat lijkt op een ouderwetse trekkenwand, maar waarbij een motor uiteindelijk wel het werk doet. Dat heeft hij gedaan en het werkt hartstikke goed. Als je met een touwtje een beweging maakt, dan doet de motor één op één hetzelfde. Daar kun je heel snel mee anticiperen."

SCHUIN

De productieperiode is volgens Nanko Lute soepel verlopen, al was het in het begin even aftasten geblazen: "De Engelse producent is eigenlijk een filmproducent, die met Billy Elliot nu één musical heeft geproduceerd. In het begin waren ze daardoor een beetje wantrouwend. Ze vroegen zich af of wij het hier allemaal wel zouden kunnen. Onze insteek is juist dat je ons over het produceren van een musical niets meer hoeft uit te leggen. Kijk, Billy Elliot kenden we nog niet, dus kom maar op met alle informatie en dan zorgen

wij wel dat het goed komt. In het begin moesten we op dat vlak wel een beetje wennen aan elkaar, maar ook dat is gelukt. Al met al is het gewoon een heel mooie productie geworden." Wat Lute als mooi element noemt, is het feit dat alles op het toneel in perspectief is gebouwd. Met andere woorden: op het toneel is helemaal niets recht, zelfs de vloer niet. "De vloer loopt schuin af en alle torentjes staan scheef. Om dat allemaal naadloos op elkaar aan te laten sluiten was een hele klus. Ook de lichttoren was een uitdaging, omdat het allemaal in een schuine hoek moest hangen. Met een trekkenwand is het normaal gesproken allemaal recht. Ralph Goyarts heeft daarvoor boven een heel systeem gebouwd, dat er via allerhande omleidingen voor zorgt dat het toch schuin kon." Daarbij werd overigens ook de expertise van Toprek Rigging ingeschakeld (zie kader 'Rigging bij Billy Elliot'). Ook speciaal is de vloer. Die loopt zoals gezegd schuin af, herbergt 96 vloer-microfoons voor de tapdancscènes en moet regelmatig vervangen worden omdat 'ie er stevig van langs krijgt in diezelfde scènes. "Speciaal daarom is dat maar een laagje van zo'n 9 millimeter dik", vertelt Lute, die verder aangeeft dat het staalwerk onder de vloer uit de koker van Silicon Theatre Scenery komt. In de vloer zitten twee liften verwerkt en links en rechts

Professionals in licht, geluid & video

Ata Tech
Meerheide 252
5521 DW Eersel
T.0497 53 56 55
info@ata-tech.nl
www.ata-tech.nl

*SHOWCONTROL, ENGINEERING, LICHTONTWERP
AUDIO, VIDEO, VERKOOP, INSTALLATIE, SERVICE*

een krachtige tool hoeft niet ingewikkeld te zijn

RENTMAN.NL

totaaloplossing voor efficiënt en overzichtelijk beheer van verhuur en AV-producties

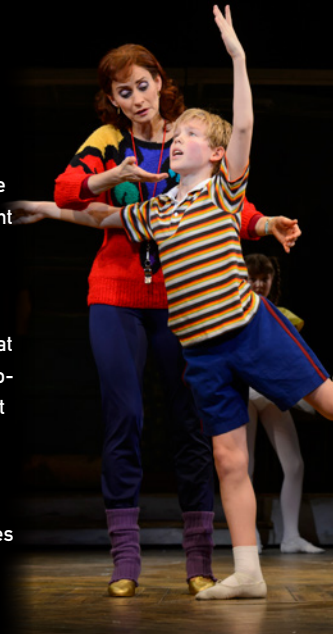
DE BIJDRAGE VAN D.KOEK

D.Koek is een bedrijf dat zich sinds 1992 specialiseert in metaalbewerking. Ook voor Billy Elliot werd aangeklopt bij Dennis Koek: "Ver voor de opstart van de show zelf zijn we begonnen om de naam BILLY te maken in stalen letters van 2,5 meter hoog", vertelt hij. "Eerst wilde men 'BILLY ELLIOT' laten maken, maar dat was budgettair gezien niet haalbaar. Ongeveer twee maanden voor de opstart heb ik het stalen object vervoerd naar het Circustheater en heb ik het daar op het plein gezet. Aan het begin van de opstart zijn we aan de gang gegaan met de toneelvloer, om de staalconstructie aan te passen voor de te plaatsen liften, oftewel gaten maken in de vloer in overleg met de constructeur. Zo hebben we gezorgd voor een degelijke basis. Daarnaast hebben we nog een en ander aan kleine stalen dingen gemaakt en hand- en spandiensten geleverd."

DE BIJDRAGE VAN AMPCO FLASHLIGHT

Aangezien het verhaal van Billy Elliot zich afspeelt in de jaren tachtig, is er in het lichtontwerp van Rick Fisher rekening gehouden met het gebruik van 'antieke spotjes' uit deze tijd. Om de bezoeker mee te nemen in de sfeer van deze tijd, hangen er in het zicht van de zaal 'pipootjes' en 'eitjes' om deze uitstraling te creëren. Voor deze musical geldt dat er conform het contract, strikt gehouden wordt aan het voorop gestelde lichtplan. Naast deze antieke spotjes bestaat het lichtplan uit een mix van conventionele en geautomatiseerde spots, waarbij er gebruik gemaakt wordt van onder andere ETC Source Four profiles, ETC Source Four Revolutions, VariLite Spots en Washes, Robert Juliat Aramis volgspots. Ook levert Ampco Flashlight Rental de sneeuwmachines, rookmachines en hazers die voor het stuk gebruikt worden.

zijn er sleuven waarover de 'karren' bewegen als ze op- en afgereden worden – deels geautomatiseerd en deels door mankracht.

KINDEREN

"Technisch gezien is het niet een heel hoogstaande set", verduidelijkt Lute. "Wat het specifiek maakte, is het feit dat er met kinderen gewerkt wordt. Met elke kleine schroef moet je kijken of het voor hen wel veilig is en er niet per ongeluk een kind tegenaan kan lopen. Dat gaat wel wat verder dan bij andere producties. Hetzelfde geldt voor een torentje waarvan het bovenste gedeelte de slaapkamer van Billy verbeeldt. Kinderen mogen van de Arbo niet op hoogte werken, dus met zo'n toren blijf je dan op de toegestane hoogte en plaats je er een hekje omheen." In de Engelse versie kwam die toren overigens nog uit de vloer omhoog. Lute: "Daar hadden ze inderdaad een extra lift, maar dat is daarna bijna nergens meer gedaan. Soms heb je alleen de slaapkamer nodig en soms het hele ding. De repetitietijd wordt daardoor zo veel langer, dat er voor gekozen is om het op die manier te doen." De repetitietijd was sowieso al lang, geeft Lute aan: "Ook weer omdat je met kinderen werkt. Normaal gesproken werk

je met één cast en daar doen je dan je repetities mee. In dit geval hadden we bijvoorbeeld alleen al zes Billy's en elke Billy moet er een paar keer doorheen lopen. Werken met kinderen is overigens wel leuk hoor – en ze doen het hartstikke goed, maar het duurt allemaal wat langer."

RARE BOUW

Gaandeweg het productie- en bouwproces is niet veel meer gesleuteld aan de set. "Voor we het lieten bouwen, wisten we al precies dat dit het was. De opbouw heeft uiteindelijk drie weken geduurd, waarbij we overigens wel een rare bouw hebben gekend", geeft Lute aan. "De bouwperiode was namelijk in twee stukken gehakt. Eerst twee weken bouwen, vervolgens stonden er andere producties in het theater, en daarna moesten wij weer verder." Als Lute nu rondkijkt in het Circustheater, de reacties van bezoekers en recensenten ziet én overdenkt welke prijzen inmiddels in de wacht gesleept zijn, dan kan hij alleen maar trots zijn: "Dit was ook mijn eerste echt grote productie als technisch manager en ik ben er hartstikke blij mee. Ik heb er zelf ook veel van geleerd en ben meer dan tevreden met het resultaat." ■